

Statsråd Sandra Borch
Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Kopi: næringsminister Jan Christian Vestre, klima og miljøminister Espen Barth Eide

Oslo, mars 2022

Naturviternes innspill til Bionova.

Naturviterne viser til regjeringens arbeid med etableringen av Bionova.

Vi trenger å sette fart på det grønne taktskiftet. Skal vi unngå en klima- og miljøkatastrofe må vi ifølge FNs klimapanel (IPCC) og FNs naturpanel (IPBES) halvere utslippene av klimagasser og stoppe utryddelse av naturmangfold innen 2030. Det gir oss åtte år på å omstille samfunnet til et lavutslippssamfunn basert på sirkulærøkonomi og sette fart i arbeidet med å skape de nye grønne arbeidsplassene.

Utvikling og omstilling av norsk næringsliv og industri for grønne arbeidsplasser må prioriteres sterkere fremover. Overgangen til et bærekraftig samfunn som *tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine*, krever at vi som samfunn både omstiller oss og tenker nytt om *hvordan vi utnytter de ressursene vi har på best mulig måte*.

Klimakrisa krever at vi øker produksjonen av ny fornybar energi, samtidig som vi må *redusere forbruket av energi og utslipp av klimagasser* når vi produserer for eksempel mat, forbruksartikler og bygningsmaterialer. En moderne bioøkonomi må derfor basere seg på forskning og beregning av energikostnader, og bidra til nyteknisk i næringer som jordbruk, skogbruk og havbruk.

Dersom mengden energi vi tilfører for å produsere for eksempel mat er større enn energien vi evner å hente ut gjennom fotosyntese til å dyrke avlinger, går energiregnskapet i minus. Utviklingen og innføringen av ny teknologi for bearbeidelse og foredling, må kunne gi anslag på forholdet mellom energibruk sett opp mot nytteverdien av det vi henter fra biomassen.

Fremover vil økt satsing på bioøkonomien være helt nødvendig. Globalt forventes det økende knapphet på biomasse. Samtidig er potensialet for nærings- og industriutvikling innen bioøkonomien stort. Omsetningen for de tradisjonelle biobaserte næringene i Norge er rundt 350 milliarder kroner per i dag.¹ SINTEF har anslått at det er mulig med en firedobling i verdiskaping og en økning opp mot 90 000 arbeidsplasser mot 2050.

Ny næring og industri må vi bygge på det vi allerede har. Nye arbeidsplasser knyttet til skogsdrift, havbruk og landbruk i bygder og langs fjordene vil være kilder til økt verdiskaping og dessuten også god distriktpolitikk.

Norsk økonomi trenger flere bein å stå på i årene fremover. På sikt skal fossile energikilder fases ut til fordel for fornybar energi, og inntektene fra olje- og gasssektoren vil krympe. Bionova vil være et viktig verktøy for å utløse ny aktivitet og skape nye næringer og arbeidsplasser innen bioøkonomien.

¹ Regjeringens bioøkonomistrategi, *kjente ressurser – uante muligheter*, s. 13.

Naturviterne mener at Bionova bør være redskapet og motoren for å drive frem og styre utviklingen av norsk bioøkonomi i årene fremover.

Bionova sine kjerneoppgaver og samfunnsoppdrag:

For at Bionova skal lykkes må det settes klare ambisjoner og målsettinger for *hvilke utfordringer som skal løses*, og innenfor hvilke rammer. Disse målene må gis som konkrete *samfunnsoppdrag*, slik som reduksjon i klimagassutslipp, bærekraftig forvaltning av våre fellesressurser og opprettelse av nye grønne arbeidsplasser, i tråd med budsjettavtalen mellom AP, Sp og SV.

Naturviterne har forslag til både overordnede og spesifikke mål for Bionova.

Bionovas samfunnsoppdrag: ²

- Bidra til klimakutt og biologisk karbonopptak hvert år
- Opprettelse av nye arbeidsplasser, industrier og næringer i hele landet
- Øke veksten i norsk bioøkonomi
- Øke eksport av norske produkter
- Bidra til bærekraftig forvaltning av våre felles naturressurser

Forslag på formålsformulering for Bionova:

Bionovas formål er økt forskning, nærings- og industriutvikling innen bioøkonomien, en bærekraftig forvaltning av våre felles naturressurser, samt reduksjon i klimagassutslipp og økt opptak av karbon.

Forslag på virkemidler og mål for virksomhetsstrategi:

- Innføring av sirkulærøkonomi i skogbruk, jordbruk og havbruk
- Innføring av årlig tiltak for kutt av klimagassutslipp fra jordbruket og opptak i skogbruket
- Støtte til biobasert forskning, nærings- og industriutvikling
- Støtte til utvikling og kommersialisering av ny bioteknologi
- Særlig støtte til grunnforskning og utvikling innen ny bioteknologi, slik som biokjemi, livsvitenskap, bioraffinering og bioprospektering
- Etablering av verdikjeder med høyest mulig utnyttelse av tilgjengelig biomasse
- Utvikling av erstatninger for petroleumbaserte produkter
- Reduksjon og effektivisering av energibruk i bioøkonomien

² Dette er i samsvar med det brede mandatet i budsjettforliket mellom regjeringspartiene og SV for opprettelsen av Bionova, hvor målsetningen er: «reduksjon av klimagasser», «utvikling av næringsvirksomhet», «utviklingen av bioøkonomien knyttet til landbruk, skogbruk og havbruk», «økt selvforsyning», utnyttelse av «avfall fra havbruksnæringen», bidra til «biobasert sirkulærøkonomi» og at «jordbruket når sine klimamål».

Utfordringer Bionova vil kunne løse:

Først og fremst må Bionovas oppgave være å *utløse ny aktivitet og innovasjon* i bioøkonomien, spesielt der det ikke satses tilstrekkelig i dag.

Bionova vil kunne utfylle og støtte opp under de eksisterende programmene og ulike støtteordninger for nærings- og industriutvikling som finnes.³ Innovasjon Norge og Forskningsrådet støtter allerede prosjekter innen bioøkonomi og det er etablerte næringsklynger flere steder i landet.

Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva har også utarbeidet en felles handlingsplan for bioøkonomien.⁴

Bionova kan koordinere arbeidet for å nå spesifikke mål på tvers av de ulike sektorene innen bioøkonomien, på en helt annen måte enn dagens spredte virkemiddelapparat tillater.

En av Bionovas hovedoppgaver må være å koordinere og bygge bro mellom ulike forskningsmiljøer, næringer og industrier for å identifisere hvor det finnes potensial og trengs forskning eller kapital for å lykkes.

Ved å etablere et *sterkt kompetansemiljø* som kan gi råd til beslutningsmyndigheter, men også selv sette retning og kanalisere midler til forskning og innovasjonsprosjekter, vil Bionova bli den grønne motoren i bioøkonomien.

For å nå målet om «netto nullutslipp» innen 2050 kreves det mer forskning og større pilotprosjekter for hvordan øke det naturbaserte opptaket av karbon. Dette kan skje for eksempel gjennom fangvekster som binder karbon på land, eller ved re-etablering og etablering av større tang- og tareskoger, tilpasninger i skogbruket og gjennom naturrestaurering.

En viktig del av dette arbeidet vil være at forskning på karbonopptak kobles til konkrete tiltak i arealbruk og arealplanlegging, og at disse prosjektene både kobles til eksisterende næringer og kommersialiseres hvis mulig. Bionova vil spille en ytterst viktig rolle som bindeleddet for å realiseres denne type prosjekter i bio- og sirkulærøkonomien.

³ I dag er virkemidlene på bioøkonomiområdet spredt på en rekke aktører som Innovasjon Norge, ENOVA, SIVA, Investinor og Fiskeri- og havbruksnæringenes forskningsfond (FHF). Innovasjon Norge samlet i 2019 sine programmer innen biobasert næringsliv under paraplyen «bioøkonomiordningen». I 2021 ble «Grønn plattform» opprettet, for en felles inngang til virkemiddelapparatet for grønn omstilling. Prosjekter innen bioøkonomi, slik som f. eks sirkTRE, konkurrerer her med energi- og karbonlagringsprosjekter fra Aker Solutions og batterifabrikker. Se: <https://www.forskningsradet.no/nyheter/2021/1-milliard-kroner-til-11-store-gronne-omstillingsprosjekter/>

⁴ <https://www.forskningsradet.no/nyheter/2020/styrker-satsing-pa-biookonomi-med-ny-handlingsplan/> (besøkt jan. 2022)

Hvordan organisere Bionova på en god måte

Bionova bør ha et samfunnsoppdrag for kommende generasjoner. Det er derfor viktig at Bionova etableres med *forutsigbare langsiktige rammebetingelser* for *forskning, industri- og næringsutvikling*. Bionova trenger en gradvis opptrappingsplan.

Finansieringen må dekke drift av organisasjonen og gi midler til både *nærings- og industriutvikling* og *forskningsstøtte*. Dette bør komme gjennom et eget bioøkonomi-fond.

Midlene til Bionova må komme som et tillegg til finansieringen av det eksisterende virkemiddelapparatet for bioøkonomi som eksisterer i dag, for å sikre kontinuitet og fremdrift i allerede pågående arbeid og prosesser.

Bioøkonomi-fondet kan finansieres av Co2-avgiften. Det vil støtte opp under avgiftens formål om redusert utslipp av klimagasser, som så kanaliseres direkte til Bionovas fond for grønn omstilling av samfunnet.

Ved at bioøkonomi-fondet finansieres av Co2-avgiften blir avgiften en reell avgift for klimaomstilling og nye grønne arbeidsplasser, og ikke kun et tiltak for klimakutt. Norge er avhengig av å skape nye jobber på vei mot nullutslippssamfunnet, og Bionova vil stimulere til vekst i nye sektorer som sikrer framtidens inntektsgrunnlag.⁵

Bionova bør gis stor frihet til å selv organisere sin virksomhet innenfor rammene av tildelt mandat.

Med vennlig hilsen

Morten Wedege
forbundsleder
morten.wedege@naturviterne.no

Vedlagt er også Naturviternes forslag til strategi for Bionova, til bruk i det pågående utredningsarbeidet.

⁵ Menon Economics påpeker i *Eksporthemeldingen 2021* at inntekter fra Oljefondet brukt til å betale import ikke skape «hverken et dynamisk næringsliv eller nye produktive arbeidsplasser». Vår viktigste handelspartner EU satser tungt på klima. Et potensielt satsningsområde er «klyngesamarbeid i en rekke næringer [som kan] forsterke vår konkurranseevne internasjonalt».